

Oláh Tamás

THALEIA ÁTVÁLTOZÁSAI

Thaleia's Transformations

(Dráma)szövegek metamorfózisa. Kontaktustörténetek/Metamorphosis of the (Drama)Texts. Stories of Relation. Szerkesztette Egyed Emese, Bartha Katalin Ágnes és Tar Gabriella Nóra. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2011

A *(Dráma)szövegek metamorfózisa. Kontaktustörténetek* című kétkötetes kiadvány a Kolozsvárott 2009. június 4-e és 7-e között megtartott nemzetközi színháztudományi tanácskozáson elhangzott előadások szerkesztett tanulmánya-it tartalmazza. Az impozáns kivitelezésű válogatás betekintést enged a kortárs drámaértelmezés és színházkutatás folyamataiba, miközben nemcsak az újabb drámairodalomra irányul a figyelem, hanem a régi magyar dráma kérdéseire is, így alkotva koherens egészet s adva hiteles helyzetképet.

Rendkívül sok témával és megközelítéssel találkozhatunk a válogatás lap-jain, így meg sem kísérelem a mintegy hatvan – hol esszészerű, hol személyes hangvételű – tanulmány szinoptikus kivonatolását, inkább csak ízelítőt adok, s talán kedvet a könyv fellapozásához. A szerkesztők fejezeteket alakítottak ki, így segítve az olvasó eligazodását, megkönnyítve a szövegek kontextusba helyezését.

Az első, vaskosabb kötet a *Hagyománykezelés, imitációváltozatok* alcímet viseli, s a XVI–XIX. századi színjáték gazdag kérdéskörét járja körül. A *Kontaktusok, szövegek* fejezet többnyire konkrét drámákra és előadásokra koncentrál. Olvashatunk itt passiójátékokról, Szűz Mária közbenjáró szerepéről a csíksomlyói misztériumjátékokban, vagy szemezgethetünk a magyaróvári piarista színjátás történetéből. A *Témák, interkulturalitás* fejezetben a régi magyar drámairodalom sokszor feldolgozott kérdéseit egy kultúrákon átívelő nézőpontból vizsgálhatjuk újra. A cseh királyoktól és szentektől kezdve Voltaire és Corneille munkásságának erdélyi hozadékain keresztül a női sírás szemantikájáig juthatunk Katona *Bánk*

bánjában. A *Rendszerek, kutatástörténet* című kötetzáró fejezetben pedig a régi magyar drámakutatás sarokköveiről, eredményeiről tájékozódhatunk.

A kiadvány második kötetének *Kölcsönhatások, az értelmezés műveletei* az alcíme. Itt már nem szervezőerő az idő, s emiatt nehezebb is meglesni az egyértelmű kapcsolódási pontokat az egyes tanulmányok között. A fejezetcímeket persze itt is segítségül hívhatjuk. *Társulatok, kísérletek* cím alatt olvashatunk a kolozsvári jégkorcsolya-előadások hőskoráról, Ibsen *Nórájának* erdélyi kalandjairól és a zenés színpadi művek meghatározó szerepéről a multietnikus közösségekben. A *Drámai poliológia* cím a színpadi sokféleségre utal. Ezt a sokféleséget próbálják megközelíteni különféleképpen a neves szerzők. Olvashatunk a kortárs vajdasági drámaírás „eloldozó” motívumairól, Tolnai Ottó „se-műfajairól”, de szó esik a drámai tér és szöveg módosulásairól is a ma színházában. A *Paideia* címszó alatt többségben pedagógiával, diákszínjátszással foglalkozó szövegek sorakoznak, míg a zárófejezetben (*Recepció, kérdések*) egy 2008-as öko-mitologikus Kalevala-átirat elemzésével, a mai magyarországi színház metamorfózisainak vázlatos feltérképezésével és a klasszikus színpadi szöveg egyre súlytalanabbá válása ellen szót emelő tanulmánnyal ismerkedhetünk meg.

Metamorfózis című bevezetőjében Egyed Emese szerkesztő arra hívja fel a figyelmet, hogy a nyugat- és kelet-európai társulatok műsor- és közönségpolitikája, művészeti tervezése arra utal, hogy az öregkontinens színháztörténetében helytálló kelet–nyugat párhuzamosságokról beszélni. Ám emellett, hogy fontosak a kölcsönös hatások, tagadhatatlan a helyi értékek jelentősége. Arra a kérdésre, hogy miként alakítják egy régió színházi képét az elfogadott társadalmi normák, az állami vagy egyházi intézményrendszerek és a mindenkori közönség elvárásai, eltérő, ám valamilyen módon mégis összhangban lévő választ kaphatunk a tárgyalt kötetekből.

Körülmények között szerkesztett a *(Dráma)szövegek metamorfózisa*, s ez a precizitás egy igazán dicséretes koncepcióval, a többnyelvűség melletti állásfoglalással párosul, mely még inkább a kultúrák összekapcsolódását hivatott hangsúlyozni. A magyar nyelvű dolgozatok mellett német, angol és francia szövegeket is találhatunk, az utolsó oldalakon pedig a tanulmányok angol szinopszisei olvashatóak. Talán az egyetlen zavaró tény az, hogy az idegen nyelvű szövegek fordításait nem közlik a szerkesztők.